

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Об'єктивні динамічні процеси, які відбуваються, орієнтують підприємства на ефективну діяльність, механізм реалізації якої має бути гнучким і динамічним. А тому система управлінського обліку виступає важливим інструментом, з допомогою якого підприємство зможе забезпечити координацію, взаємодію та узгодженість окремих елементів управління для досягнення своїх стратегічних цілей.

Сучасні умови переходу до ринкових відносин вимагають формування нової концепції суті і змісту бухгалтерського обліку, спрямованого на задоволення інформаційних потреб не узагальненого, а конкретного користувача. Так, згідно із ст.1 Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”: „Бухгалтерський облік - це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень”. Такий методологічний підхід сприяв виділенню управлінського обліку як системи, головне завдання якої - задовольняти інформаційні потреби внутрішніх користувачів.

Згідно із зазначеним Законом: „Внутрішньогосподарський (управлінський) облік - це система обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством.”

Бухгалтерський облік і дві його підсистеми – фінансовий та управлінський – в сукупності складають систему інформаційного забезпечення економічної діяльності господарюючого суб'єкта. Тому насамперед необхідно розкрити зв'язок управлінського обліку з фінансовим.

Фінансовий облік охоплює інформацію, яка використовується, в основному зовнішніми користувачами (акціонерами, банками, податковими органами тощо). Головною метою фінансового обліку є надання – у вигляді фінансових звітів – інформації про фінансовий і майновий стан підприємства. управлінський облік охоплює всі види облікової інформації, яка необхідна для управління в межах даного підприємства. Його головною функцією є обґрунтування процесу прийняття управлінських рішень.

Бухгалтери на підприємствах займаються обліком і формуванням пов'язаної з ним інформаційної бази. На великих підприємствах планові відділи займаються плануванням і прогнозуванням на базі оперативної бухгалтерської інформації. Таким чином, вся інформація, що необхідна для управління підприємством, готується бухгалтерами, а вся пов'язана з цим професійна діяльність називається бухгалтерським обліком.

Фінансовий та управлінський облік мають спільні і відмінні риси. Можна виділити цілий ряд ознак, розміщення яких допоможе краще зрозуміти сутність цих видів обліку, причому характеристика за більшістю ознак залежить від мети ведення обліку [9; с.461].

По-перше, і фінансовий, і управлінський облік ґрунтуються на даних єдиної інформаційної системи обліку; по-друге, спираються на концепціях відповідальності в управлінні господарськими об'єктами; по-третє, їх інформація служить для прийняття рішень, хоча й різної спрямованості.

Було б помилкою протиставляти фінансовий облік управлінському. Дійсно їх мета, завдання, окремі елементи методу, способи оцінки виробничих витрат і отриманих доходів, порядок виявлення і списання відхилень від поточних норм і затверджених бюджетів витрачання господарських ресурсів суттєво відрізняються. Поряд з цим очевидний загальний для фінансового і управлінського обліку об'єкт – процеси постачання, виробництва і продажу, які представляють в сукупності кругообіг господарських ресурсів підприємства, відповідно,

види обліку не можуть функціонувати ізольовано і повинні розглядатися хоча й як такі, що виконують різні функції, але невід'ємними складовими бухгалтерського обліку в управлінні підприємством.

Отже, управлінський облік за інформаційним змістом і колом вирішуваних завдань набагато ширший і різноманітніший, ніж фінансовий. Він повністю підпорядкований запитам менеджерів підприємства. Його дієвість забезпечується орієнтацією на конкретні господарські завдання, вирішення яких ґрунтується на відповідній інформації про витрати і доходи. Але про розвиток управлінського обліку можна говорити лише в рамках єдиного бухгалтерського обліку, бо саме облік надає керівництву підприємства оперативну, достовірну та об'єктивну інформацію.

В умовах ринкової економіки управлінський облік стає необхідним у зв'язку з розширенням об'єктів обліку.

Бухгалтерський облік розвивався в такому напрямку, щоб забезпечити основні завдання обліку витрат: контроль господарської діяльності; калькулювання собівартості продукції і визначення цін; прийняття управлінських рішень в галузі планування формування виробничих програм; виявлення результатів господарської діяльності; оцінка виробничих запасів; визначення рівня рентабельності.

Однак бухгалтерський облік не зовсім відповідає управлінським вимогам, зокрема, не враховується еластичність, яка характеризує залежність змін витрат від змін обсягів і структури виробництва. Управлінський облік повинен забезпечити для адміністрації таку інформацію, яка дозволяє:

- приймати управлінські рішення з урахуванням їх економічних наслідків, контролювати витрати у співставленні з нормами;
- формувати економічну стратегію;
- оцінювати формування собівартості і прибутку протягом місяця;
- оцінювати витрати в розрізі структурних підрозділів підприємства;
- приймати рішення відносно окупності програм, калькуляції собівартості продукції, окупності і ефективності використання ресурсів.

Таким чином управлінський облік дає інформацію для внутрішнього використання в системі управління на відміну від фінансового обліку, який орієнтується на задоволення потреб зовнішніх користувачів.

В сучасних умовах процес управління підприємством значно ускладнився у зв'язку з наданням підприємству повної господарської та фінансової самостійності. Для прийняття оперативних і ефективних рішень керівникам необхідна достовірна інформація про фінансово-господарську діяльність підприємства. Виконанням цього завдання і займається бухгалтерська служба підприємства.

Розглядаючи роль управлінського обліку, потрібно відмітити, що історично він часто мав другорядне значення після фінансового обліку. Однак розширення підприємств, зміни в технологіях, державне регулювання, а також підвищення освітнього рівня менеджерів за останні десятиріччя прискорили розвиток управлінського обліку і призвели до широкого визнання його як спеціальної області дослідження.

Література:

1. Друри К. Управленческий учет для бизнес-решений. Учебник (Серия “Зарубежный ученик”)/ Друри К. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 655 с.
2. Кукунина И.Г. Управленческий учет: учебное пособие/ Кукунина И.Г. – М.: Финансы и статистика, 2010. – 400 с.
3. Малюга Н.М. Бухгалтерський облік в Україні: теорія й методологія, перспективи розвитку: Монографія/ Малюга Н.М. – Житомир: ЖДТУ, 2005. – 548 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>